

INTERVIU Anca Dragu (BNM): Cine nu investeste astazi în Republica Moldova, va regreta peste cinci-zece ani

Guvernatorul Bancii Nationale a Moldovei (BNM), Anca Dragu, considera ca furtul miliardului de dolari din sistemul bancar din Republica Moldova a reprezentat o trauma pentru întreaga economie a acestui stat si sustine ca, atât banca centrala de la Chisinau, cât si autoritatile moldovene, trebuie sa adopte masuri pentru ca "un asemenea moment sa nu se repete vreodata".

Într-un interviu acordat AGERPRES, Anca Dragu si-a manifestat îngrijorarea fata de nivelul scazut de intermediere financiara din Republica Moldova, aratând ca valoarea creditelor acordate de sistemul bancar raportata la Produsul Intern Brut este de patru ori mai mica decât media Uniunii Europene.

Totodata, oficialul BNM a vorbit si despre perspectiva de aderare la Uniunea Europeana, care ar trebui sa plaseze Republica Moldova în topul preferintelor investitorilor straini. Ea considera ca investitorii care nu investesc acum în Moldova vor regreta peste cinci-zece ani.

Din punctul de vedere al guvernatorului Bancii Centrale a Moldovei, domeniile IT si energie sunt cele mai atractive pentru firmele interesate sa se dezvolte în stânga Prutului.

AGERPRES: Sunt trei luni de când ati preluat functia de guvernator al Bancii Nationale a Republicii Moldova. Cum ati descrie situatia economica a acestei tari si în mod special sistemul bancar al Republicii Moldova?

Anca Dragu: În primul rând, bine ati venit la Banca Nationala a Moldovei, la Chisinau. Da, sunt aproape trei luni de când am devenit guvernator al Bancii Nationale. Situatia economica, în general, pot spune ca pentru 2024 ne uitam la o crestere economica estimata de circa 3- 3,5%, deci crestere în termeni reali a Produsului Intern Brut (PIB), o consolidare fiscala si, cel mai important, ne uitam la o inflatie care ramâne undeva la sub 5%. 5% este tinta pe care o are Banca Nationala a Moldovei, iar, prin politica monetara, prin regimul de politica monetara, noi trebuie sa ne situam într un coridor în jurul acestei tinte de +/- 1,5%. Cele mai recente date arata ca inflatia pe luna februarie este la 4,3%. Deci confortabil în coridor. Acest lucru ne-a permis ca, înca din februarie, sa reducem rata de politica monetara, rata de baza. Asta a însemnat pentru economie reducerea costurilor pentru toate creditele bancare, si cele în derulare si cele noi.

Ca atare, ne asteptam sa vedem o majorare, o dinamizare, o crestere graduala a activitatii de intermediere financiara, pentru ca aici ma uit eu, la nivelul acesta de intermediere financiara, respectiv creditul raportat la PIB, care este undeva la circa 20-23%. Este putin cam putin. Media la nivelul Uniunii Europene este undeva la aproape 90% sau 87% din produsul mediu al UE. Înseamna ca e loc de mai bine. Înseamna ca atât bancile, cât si agentii economici trebuie sa aiba un dialog mai aplicat, sa înțeleaga fiecare ce vrea cealalta parte. Vedem o cerere de credit relativ scazuta, în contextul în care ratele dobânzilor au fost foarte mari. Inflatia a ajuns chiar la 34% în octombrie 2022, iar dobânda de politica monetara a ajuns la circa 20%. La aceste costuri, cu siguranta, apetitul pentru creditare era unul foarte scazut. Deci, pe scurt, cresterea economica si coordonatele macro-economice, variabilele macro-economice, as putea spune ca sunt bune, stabile, ofera perspectiva si ofera conditii de investitii foarte bune în Republica Moldova.

Mai mult, aceasta noua perspectiva de a începe negocierile pentru aderarea la Uniunea Europeana ne plaseaza si ar trebui sa ne plaseze în topul preferintelor investitorilor. Eu tot spun ca celor care nu investesc acum în Moldova le va para rau peste cinci-zece ani.

Securitatea Republicii Moldova permite acum atragerea de investitori straini?

Știm foarte bine ca aspectele de securitate sunt o problema pentru mai multe state din zona. Da, suntem la granita cu acest razboi, dar cred ca exista si conditii care sa asigure securitatea investitiilor, în masura în care este posibila în contextul general. Și mai cred eu ca un nivel ceva mai ridicat de risc asigura si un nivel mai ridicat de atractivitate a investitiei si de profitabilitate. Acesta este jocul investitiilor.

Ar fi necesare în momentul de fata niste masuri speciale pentru încurajarea creditarii?

Cred ca în primul rând este important ca Banca Nationala sa-si atinga obiectivul principal, acela de asigurare a stabilitatii preturilor, adica o inflatie la un nivel rezonabil, care sa asigure un cost al creditarii la un nivel rezonabil, pentru ca la nivel de rata de dobânda de 20-30%, cum spuneam mai devreme, nu poti functiona. Deci stabilitatea acestor variabile macro-economice, inflatie, o traectorie fiscala predictibila, acestea sunt conditiile esentiale pentru investitii.

Apoi, vorbim de o serie de instrumente la nivelul Guvernului, care exista, desigur. Noi, aici, la Banca Nationala, ne uitam la dialogul cu sectorul bancar, cu bancile si încercam sa înțelegem ce au ei nevoie pentru a creste aceasta creditare. Știm ca sectorul privat, mediul antreprenorial, are o cerere scazuta pentru credit. Am cerut colegilor din banca sa facem analize, sa înțelegem exact care este motivul cererii scazute si care este, în general, motivul respingerii cererilor care ajung în faza de aplicatie de cerere de credit. Suntem la o faza de analiza. Reducerea costului este certa, evidenta si se întâmpla. Pentru 2024, anticipam ca ratele dobânzilor sa ramâna la un nivel în aceasta zona, inflatia sa ramâna undeva la sub 5%. Deci acestea sunt conditii favorabile investitiilor.

Concret, cum sa deblocam aceste mecanisme? Eu ma tot gândesc si le spun colegilor ca va veni partea de cofinantare, vor veni fondurile de preaderare si atunci companiile private vor trebui sa acceseze aceste granturi. Acestea ajuta la cresterea economiei si la atingerea acestui proces de convergenta cu media din tarile Uniunii, or, în momentul în care firmele trebuie sa foloseasca granturile europene, au nevoie si de cofinantare. Știm din experienta altor state care au devenit deja membre ale Uniunii - România, Bulgaria, Croatia - ca în faza aceasta de preaderare, cofinantarile nu au fost usor de obtinut. Și am observat în practica si faptul ca bancile si autoritatile de management ale fondurilor europene foloseau indicatori diferiti de evaluare a unui proiect de finantare. Eu vreau sa pregatim bancile ca, într o perioada de termen scurt/ mediu, sa își cunoasca foarte bine clientii, clientii bancari, firmele pe care le are fiecare banca în portofoliu, si sa poata identifica aceste firme care se pot finanta. Știm situatia aceasta a firmelor. Unele sunt nebankabile pentru ca au capitaluri scazute sau datorii mari si atunci, daca din timp avem acest dialog si cu bancile, si cu firmele... si eu îmi asum aici, la Banca Centrala, sa organizez acest dialog. Atunci cred ca vom fi mult mai bine pregatiti, astfel încât planurile de preaderare chiar sa ajunga în economia Moldovei si sa faca o diferenta.

Vorbiti de o inflatie controlata. De unde putea veni un eventual pericol, o eventuala amenintare la adresa stabilitatii preturilor aici, în Republica Moldova?

Vestea buna este ca aceasta dependenta de gazul rusesc, dependenta totala pe care am vazut-o pâna acum doi ani, s-a terminat. Republica Moldova, gratie sprijinului din partea Uniunii Europene, inclusiv România a ajutat foarte mult, este acum conectata la retelele de electricitate din Uniunea Europeana, la gaz care vine dintr-o alta sursa, depozite de gaz care se constituie si în Uniune. În momentul în care avem aceasta situatie în domeniul energetic, cea mai vulnerabila problema pentru toate statele, de fapt, pentru ca multe state din zona si din Uniunea Europeana sufereau de aceasta dependenta... dar în acest moment un push inflationist din partea energiei este mai putin posibil, mai putin probabil. Evolutiile, asa cum sunt acum în scenariile de baza, arata riscuri controlabile, dar riscurile care apar pentru Republica Moldova, în conditiile unor derapaje severe, ele ar avea un impact similar asupra oricarei economii din zona, si mai dinspre vest, mai dinspre est. Noi nu avem în scenariul de baza niste riscuri de natura majora si vedem contextul international care asigura o reducere graduala a preturilor la materii

prime. Asta ne ajuta foarte mult pe noi si toate tarile, de altfel, pentru a diminua inflatia si, în general, si o cerere mai scazuta. Și cererea scazuta reprezinta un factor care nu va stimula inflatia, cel puțin până în 2024. Deci motorul principal. Dacă dumneavoastră întrebați de factori de alta natura, atunci îmi e greu să fac acest comentariu, dar, în ceea ce privește factorii economici, aici avem o prognoza, să zic așa, optimista.

Vorbești de regretul pe care ar putea să îl aibă investitorii străini care ar putea să investească în momentul de față în Republica Moldova. Românii se afla printre ei. Care sunt domeniile de bază în care ar putea să investească atât cetățenii altor state, cât și românii?

În IT și digitalizare cred că este principalul domeniu, pentru că Republica Moldova este deja foarte avansată pe această cale. Va spun, în Banca Națională, eu nu semnez nimic pe hârtie. Totul vine pe e-mail, totul vine cu semnatura electronică și se vede la nivelul administrației această tendință, înclinată către digitalizare. Deci acest domeniu este unul, clar, foarte, foarte atractiv. Există și know-how, există dorința pentru zona aceasta. Noi vrem să vedem performanțe pe zona de digitalizare. Cum spunem noi "o istorie, dar cu vinuri bune". Apoi, zona de energie, investițiile în energie, în energie verde, rețele de energie, transport și distribuție energie electrică, gaze. Acestea, de asemenea, au nevoie de investiții. Energia verde necesită întăriri semnificative de rețea, așa că aici se poate face un pachet interesant pentru investiții. În general serviciile, și așa spune că trebuie să ne gândim la Republica Moldova și ca un cap de pod pentru investițiile în reconstrucția Ucrainei.

Românii ar trebui să fie mai interesați decât alții de astfel de investiții?

Da. România este un investitor cu foarte mult potențial. În ultimii ani, vedem mai multe investiții românești în Moldova, dar mai e loc de îmbunătățire. Săptămâna viitoare, la București, va fi o mare conferință organizată de Bursa de Valori și există cooperare pe zona financiară. Piața financiară în Republica Moldova are nevoie de ceva sprijin pentru a crește. Este o piață micuță, puțin înghețată și traumatizată de evenimentele din trecut, dar ar trebui să vedem într-adevăr mai mulți investitori români și să vedem o dinamizare a acestor relații financiare Moldova-România, listări duale la Chișinău și la Bursa din București. Ar fi și semnale foarte serioase că există această cooperare și ar acorda și un plus de siguranță.

Apropo de investițiile românești în Republica Moldova. Banca Transilvania, a preluat de curând filiala din România a OTP Bank. Există zvonuri că ar fi interesată de preluarea filialei din Republica Moldova. Aveți cerere fermă în această privință din partea Bancii Transilvania?

Nu există o discuție formală în acest sens, dar este adevărat că Banca Transilvania deja este un important jucător pe piața bancară și ne-am bucura să vedem prezenta mai importantă a Bancii Transilvania, pentru că vine cu bune practici, vine cu un acționariat de calitate și creșterea pieței financiare trebuie să se facă și în condiții de calitate a acționariatului, a regulilor de guvernare și sper să fim în stare să ajungem în acel punct. Oricum, în acest moment sectorul bancar este bine capitalizat, este un sector bancar solid, acționariatul este 93% dinspre vestul Europei, deci este un acționariat care vine cu niște reguli, știe ce înseamnă toate directivele și normele europene. Așa că la deschiderea către Uniunea Europeană și către România este ceea ce noi lucrăm și la ce ne așteptăm.

Aveți semnale că sunt și alte bănci comerciale din România interesate să investească în piața bancară a Republicii Moldova?

Nu am avut discuții directe, dar eu știu că există interes și că deja Republica Moldova, o dată cu decizia Consiliului de a începe negocierile pentru aderare, a ajuns pe radarul foarte multor investitori. De exemplu, vedem și toate statele europene care nu aveau ambasada la Chișinău și au deschis. Sunt deja trei state europene care au deschis în luna ianuarie ambasade aici.

Există niște încercări ale unei bănci din Republica Moldova de a intra pe piața de capital din România.

Cum comentati acest proces?

Piata financiara are nevoie clar sa se dezvolte si putem beneficia aici, în Moldova, de câstigurile deja realizate la Bucuresti. Cresterea pietei de capital în România nu a fost un proces simplu. Știti bine ca si în România au fost nenumarate momente mai puțin de succes, a fost criza financiara din 2008-2009, care a lovit puternic piata de capital. Aceasta relatie, care a început sa se lege între cele doua pietele de capital, este de foarte mult bun augur si sper sa vedem aceste listari duale. Știti, facem aceste lectii de educatie financiara... Banca Nationala e foarte implicata în educatie financiara, este un proiect si un parteneriat cu USAID. M-au întrebat tinerii la aceste cursuri în ce sa investeasca. Desigur, piata de capital ar trebui sa fie o alternativa, dar, din pacate, nu este o alternativa pentru Republica Moldova, numai daca își deschid conturi la Bucuresti sau la o alta bursa. Și atunci nu ai cum sa dezvolti piata financiara, sa vezi o dinamica în creditare, daca nu ai si aceasta componenta de bursa, iar o firma, o banca de talia aceasta (n.r.- Moldova Agroindbank), care sa aiba o listare duala sau numai la Bucuresti, este în directia de urmat.

V-ati gândit vreodata sa luati specialisti din Banca Nationala a României pentru o perioada, sa transfere experienta lor functionarilor din Banca Nationala a Republicii Moldova?

E adevarat, am o relatie foarte buna cu Banca Nationala a României. Chiar astazi (n.r.- marti) se afla la Chisinau câtiva specialisti de la BNR, pentru ca astazi avem ceremonia de finalizare a unui parteneriat, un proces de twinning, care a urmarit cresterea guvernantei pe piata financiara si piata bancara si, în final, cea nebancara. A fost un program sprijinit de Uniunea Europeana si de Comisia Europeana, la care au participat cinci institutii din statele membre, respectiv BNR, ASF (Autoritatea de Supraveghere Financiara n.r) din România. De asemenea, ANPC si înca doua banci centrale, Banca Olandei si Banca Lituaniei. Aproape trei ani au fost o serie de proiecte în cadrul acestui twinning, dar trebuie sa spunem foarte clar ca, si formal, si informal, banca sau institutia principala din acest proiect a fost BNR. Și le multumesc fostilor mei colegi de la BNR pentru ca au fost alaturi. Relatiile care s-au creat între angajatii BNR si BNM sunt extraordinare si asta spuneam la twinning ca, de fapt, am facut mai mult decât proiecte de buna guvernanta pe piata bancara, ci am facut si proiecte si de suflet, asa, pentru BNR, si pentru BNM.

Deci, lucrăm cu dumnealor. Avem si un înalt reprezentant de la Uniunea Europeana, el vine de la BNR, de asemenea, si aceasta colaborare va continua. Banca Nationala a Moldovei are un capitol foarte important printre capitolele de negociere. Sunt 35 de capitole în negociere si în trei dintre ele noi avem un rol important, în zece în total suntem implicati, dar unul dificil este deschiderea contului de capital. Acesta a fost deja facut în România în anii 2005-2006 si pe acest capitol, în mod special, as vrea sa avem sprijinul României. Este tara care are câteva coordonate, elemente ale pietei care se aseamana cu piata din Moldova si atunci si experienta colegilor din BNR ne-ar ajuta foarte mult. Și da, sper sa vina sa avem mai multi specialisti în continuare la BNM.

Atunci când vorbești de sistemul bancar din Republica Moldova, inevitabil te gândesti la furtul aceluși miliard de dolari. Banca Nationala a Moldovei face pasi pentru recuperarea prejudiciului imens?

Trebuie sa ne uitam la câteva aspecte de guvernanta. Eu m-am uitat la tot felul de aspecte legate de atributiile Bancii Nationale a Moldovei si vrem sa clarificam aceste atributii. Am avut discutii cu toate institutiile implicate, am avut discutii cu lichidatorii celor trei banci care au suferit în urma acestui furt si facem un inventar al problemelor cu care se confrunta institutiile cu diferite responsabilitati si lichidatorii si sa modificam cadrul legislativ. Trebuie sa clarificam atributiile fiecărei institutii. Aici cred ca este putina ambiguitate. Apoi, în ceea ce priveste partea interna a Bancii Nationale, m-am asigurat ca nu exista niciun semn de întrebare, niciun angajat al bancii nu este prins într-un dosar penal, nu are o sensibilitate, iar, acolo unde au fost asemenea cazuri, am suspendat contractele respective, pentru ca e vorba de reputatie când vorbim de o banca centrala si de un sistem bancar în general. Nu poti cere ca cineva sa aiba încredere sa depuna bani sau sa ia un credit, sa se angajeze, în conditiile în care cineva dintr-o banca are probleme de reputatie, sau din Banca Nationala... si atunci acesta este

un principiu la care tin foarte mult si pe care deja l-am aplicat.

Deci partea aceasta de a ne face curat în propria curte, a clarifica rolul fiecărei institutii, a ne asigura ca avem un audit clar de procese, ca dezvoltam directia de conformitate - si acest lucru este în desfasurare- sa ne asiguram ca avem toate instrumentele pentru ca un asemenea moment sa nu se repete vreodata. Acest miliard furat reprezinta o trauma, dar la momentul respectiv sa stiti ca a fost 13% din Produsul Intern Brut. E o suma fabuloasa si se simte. Cred ca piata financiara atât de putin dezvoltata astazi are legatura cu aceasta trauma. Și atunci lucrurile nu s-au clarificat prea repede, dar fiecare a preferat sa nu faca nimic, pentru a nu face ceva gresit si trebuie sa venim cu o atitudine putin diferita. Nu risc zero, ci identificarea riscurilor si gasirea metodelor de acoperire a riscurilor. Este o abordare putin diferita, pe care numai noi o aplicam deja.